

Spis treści

WSTĘP	9
-------------	---

I. TEKST, SPÓJNOŚĆ, KOHEZJA	17
-----------------------------------	----

1. Tekst jako przedmiot badań lingwistycznych	17
1.1. Tekst – heterogeniczność przedmiotu badań i hierarchiczność zjawiska	18
1.2. Od ciągu zdań do systemu aktualnego de Beaugrande'a – ewolucja koncepcji tekstu w lingwistyce. Lingwistyka tekstu	20
1.3. Lingwistyczne definicje tekstu	22
2. Problematyka spójności tekstu	26
2.1. Pojęcie <i>spójności tekstu</i> i <i>tekstu spójnego</i>	26
2.2. Warunki spójności tekstu	29
2.3. Złożoność zjawiska spójności tekstu. Rodzaje i typy spójności	31
3. Kohezja jako kryterium tekstowości/tekstualności	35
4. Problematyka nawiązania. Prekursorska koncepcja Zenona Klemensiewicza	43
5. Spójność (kohezja i spójność globalna) w obszarze studiów językoznawczych	49
5.1. Postulaty badań nad spójnością	49
5.2. Stan badań nad spójnością i strukturą tekstu w języku polskim	50
5.3. Granica zdania	54
6. Oświeceniowe poglądy na spójność tekstu	56

II. KOHEZJA W PUBLICYSTYCE POLITYCZNEJ OŚWIECENIA	59
---	----

1. Powtórzenia w funkcji kohezyjnej	59
1.1. Dosłowne powtórzenia wyrazów i wyrażeń	62
1.1.1. Wartość jakościowa powtórzeń dosłownych. Układy strukturalne między antecedenssem i postcedenssem	63
1.1.2. Otoczenie leksykalne powtórzeń dosłownych	67
1.1.3. Powtórzenia leksykalne wieloskładnikowe	68

1.1.3.1. Powtórzenia dwuskładnikowe	69
1.1.3.2. Powtórzenia kilkuskładnikowe	70
1.2. Powtórzenia leksykalne zmodyfikowane	71
1.2.1. Częściowe powtórzenia wyrażen	72
1.2.2. Przesunięcie elementu językowego do innej klasy	72
1.2.3. Nominalizacja substantywna	73
1.3. Powtórzenia synonimiczne (jako wykładniki relacji semantycznych między wyrażeniami z odrębnych jednostek zdaniowych)	76
1.4. Paralelizm składniowy	79
1.4.1. Skrajny paralelizm – składniowy i leksykalny	80
1.4.2. Paralele składniowe	81
1.4.3. Paralele składniowe z inicjalnym powtórzeniem leksykalnym	84
2. Hiponimy, hiperonimy i kohiponimy w funkcji kohezyjnej	88
3. Zaimek w funkcji anaforycznej	91
3.1. Pronominalne użycie zaimków. Układy strukturalne między antecedensem i postcedensem	93
3.2. Prosentencjalne użycie zaimków	96
3.2.1. Wykładnik prosentencjalizacji <i>to</i>	96
3.2.2. Wykładniki prosentencjalizacji <i>tak, ten, dla tego</i>	98
3.3. Zaimki względne w funkcji anaforycznej	99
4. Grupy zaimkowe	100
4.1. Zaimek + powtórzenie	101
4.2. Zaimek + synonim	106
4.3. Zaimek + hiperonim	108
4.4. Zaimek + kohiponim	109
4.5. Zaimek + rzeczownik abstrakcyjny	110
5. Inne eksplicytnie wykładniki kohezji o charakterze anaforycznym	116
6. Wypowiedzenie pytańne jako eksplicytny wskaźnik nawiązania kataforycznego	117
7. Elipsa – implicytny wskaźnik nawiązania	125
7.1. Elipsa anaforyczna jednoskładnikowa	127
7.2. Elipsa anaforyczna kilkuskładnikowa	131
8. Spójnikowe wskaźniki nawiązania	133
8.1. Spójnik <i>A</i>	136
8.2. Spójnik <i>I</i>	138
8.3. Spójnik <i>Ale/Aleć</i>	140
8.4. Spójniki <i>Bo/Boć, Bowiem, Albowiem</i>	142
8.5. Spójnik <i>Lecz</i>	143
8.6. Spójnik <i>Lubo</i>	145
8.7. Spójnik <i>Więc</i>	145
8.8. Spójniki <i>Zatem, Przeto, Nadto</i>	146
9. Graficzne wykładniki kohezji	148

III. PERSWAZYJNA WARTOŚĆ ŚRODKÓW KOHEZJI 157

1. Perswazja a tekst	157
1.1. Wprowadzenie	157
1.2. Perswazja w komunikacyjnej przestrzeni politycznej	158
1.3. Perswazja w przestrzeni lingwistycznej. Funkcja perswazyjna tekstu	166
1.4. Komunikacja tekstowa	168
1.5. Perswazyjny wpływ łączliwości międzyczłowiekowej	172
2. Układy kohezyjno-perswazyjne	174
2.1. Układ kohezyjno-emocjonalny (afektywny)	175
2.2. Układ kohezyjno-entelechiczny	198
2.3. Układ kohezyjno-graficzny (majoryzacyjny)	208
3. Dyspozycja tekstu	211

ZAKOŃCZENIE 237

Wykaz źródeł w układzie alfabetycznym ich skrótów	251
Bibliografia	257
Indeks rzeczowy	279
Summary	285
Aneks	287

W tym przedstawię stan faktyczny udziału wykładników więzi w budowaniu tekstu, kohezję w danym typie tekstów.

W pracy tej staramy się odpowiedzieć na pytanie, które ze środków językowych – leksykalnych i składniowych – budują relacje międzyczłowiekowe w publicystyce politycznej okresu oświecenia, a więc które z nich można uznać za środki spójnościowe na poziomie ponadzdanowym. Uszczelnimy opis, oparty i klasyfikujemy formalnie wykładniki więzi. Ukazujemy zasób środków kohezji w polszczyźnie XVIII w., czyli zasób powiązań kolejnych zdań w układzie teklowym tekstu.

Ważne są dla nas te momenty składniowe, które decydują o rozwoju linii tekstu, a dokładniej „elementy językowe” ogarniające swoim zasięgiem odnośnik linii tekstu. Przez „elementy językowe” będziemy w tej pracy rozumieć wykładniki formalne, uchwytnie na powierzchni tekstu, porządkujące i organizujące komunikat. Poszukujemy więc pewnych prawidłowości, które wiążą zdania w większą jednostkę – tekst, i tym samym konstytuują ten obiekt.

Pokażemy zabiegi stosowane przez piszących w oświeceniu, ich „preferencje” czy też „przyzwyczajenia tekstotwórcze” w zakresie organizowania wypowiedzi, która przynajmniej w zamierzeniach jej twórcy ma być